

НАПРЯМ 9. СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ

Вдович А. М., Юрченко В. С.

студентки

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

В умовах сьогодення корупція є найбільшою хворобою політичної бюрократії. У корупції виявляються неефективність влади, її неідеальність, функціональна недосконалість системо утворюючих державних та суспільних інститутів.

Для створення системи, яка дозволила б кваліфіковано, професійно та ефективно вести боротьбу з корупцією в Україні має особливе значення формування функцій правоохоронних органів України як суб'єктів із протидії та виявлення корупції серед яких вагоме значення має Спеціалізована антикорупційна прокуратура України.

Спеціальний антикорупційний орган – це незалежний, структурно автономний і самостійний та підзвітний державний орган, наділений в установленому порядку відповідними державно-владними повноваженнями з метою здійснення завдань і функцій у сфері запобігання корупції, що спирається у процесі реалізації своїх повноважень на високий рівень професійної підготовки працівників, а також на достатні фінансові та матеріально-технічні ресурси. Основними його ознаками є: незалежність і самостійність, структурна та операційна автономія, підзвітність, доступність, прозорість, відкритість, високий рівень спеціалізації працівників, фінансування за рахунок коштів державного бюджету тощо. Іншими ж ознаками спеціального антикорупційного органу будуть: порядок його створення та діяльності, компетенція, передбачені законодавством спеціальні функції і державно-владні повноваження, функціональна взаємодія з іншими органами в процесі реалізації своїх повноважень тощо [5].

Наказом Генерального прокурора України Віктора Шокіна від 22 вересня 2015 року в структурі Генеральної прокуратури України утворено Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (далі – САП) є самостійним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора (на правах Департаменту), підпорядкованим заступнику Генерального прокурора – керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [1].

У період 2020 року САП було викрито 7748 корупційних злочинів, скеровано до суду 1764 кримінальних проваджень, засуджено за корупцією 408 осіб [2].

У своїй діяльності САП керується Конституцією України, Законами України «Про прокуратуру», «Про запобігання корупції», іншими актами законодавства України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наказами Генерального прокурора, Регламентом Офісу Генерального прокурора, а також враховує практику застосування законодавства Верховним Судом, рішення Європейського суду з прав людини.

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» на САП покладаються наступні функції:

1) здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України;

2) підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях;

3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом України «Про прокуратуру» і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах своєї компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави [3].

Працівники САП під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загальновищаних етичних норм поведінки, бути ввічливим у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

Прокурору САП забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких йому осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку із здійсненням прокурором діяльності, пов'язаної з виконанням його функцій. Прокурор як державний службовець повинен у межах своїх повноважень вживати заходів щодо недопущення конфлікту інтересів, а саме суперечності між особистими інтересами та службовими повноваженнями, наявності якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих йому службових повноважень [4].

Прокурор САП у межах компетенції:

– безпосередньо виконують завдання і доручення керівництва САП;

- у разі виявлення безпосередньо або з іншого джерела фактів, що мають ознаки кримінального правопорушення, складають рапорти та доповідають керівництву САП, розпочинають досудове розслідування;
- здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України;
- скасовують незаконні постанови про закриття кримінальних проваджень;
- у встановленому порядку приймають рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, перевіряють законність їх проведення;
- вивчають кримінальні провадження та дають у них вказівки, готують висновки;
- подають апеляційні та касаційні скарги, заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами;
- беруть участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справах, у яких САП здійснювалось представництво інтересів держави в суді;
- виконують інші завдання та службові доручення САП, управління, відділу [1].

Діяльність антикорупційної прокуратури має відповідати міжнародним стандартам, таким як спеціалізація на боротьбі з корупцією, незалежність від неправомірного втручання у діяльність, наявність необхідних ресурсів, передовій світовій практиці, а також враховувати особливості національної правової системи.

Як уже було зазначено, основними ознаками спеціального антикорупційного органу є: незалежність та самостійність, структурна та операційна автономія, підзвітність, доступність, відкритість та прозорість.

Проте, на нашу думку, на даний момент САП не повністю відповідає всім ознакам антикорупційного органу. Незалежність має бути достатньою для виконання своїх обов'язків належним чином, у розпорядженні мають бути відповідні правові та матеріальні засоби.

Виходячи з положень міжнародно-правових актів та аналізу досліджень вчених можна виокремити пріоритетні напрями вдосконалення діяльності САП, реалізація яких має бути забезпечена державою: гарантування відсутності впливу на професійну діяльність; оптимальна інституціоналізація; належна фахова підготовка персоналу; адекватне технічне та матеріальне забезпечення; ефективний інформаційний обмін, який гарантує належну професійну діяльність із виконання функцій, встановлених чинним законодавством [6, с. 35].

Отже, створення в Україні Спеціалізованої антикорупційної прокуратури було викликано вимогою суспільства щодо боротьби

з корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією серед державних службовців найвищого рівня. Особливий статус Спеціалізованої антикорупційної прокуратури у структурі органів прокуратури викликано спеціальними завданнями, які покладаються на цей орган та обмеження впливу з боку керівництва Генеральної прокуратури.

Література:

1. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора: Наказ Генерального прокурора України від 05.03.2020 р. №125 // База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#top> (дата звернення 16.05.2021)

2. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=285234 (дата звернення 16.05.2021)

3. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII // База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 16.05.2021)

4. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.201 р. №158 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text> (дата звернення 16.05.2021)

5. Загиней З.А., Драган В.М., Ярмиш О.Н. Зарубіжний досвід створення та діяльності спеціальних антикорупційних органів: наук.-практ. посіб. Київ: Національна академія прокуратури України, 2015. 314 с.

6. Карпунцов В.В. Проблемні питання реалізації функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та шляхи їх вирішення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород, 2017. Вип. 44, том 2. С. 32–35